ЗВОН

Беларуская штодзенная палітычна-літэратурная часопісь.

Рукапісы павінны быць перапісаны чытэльна. Аплата прынятых рукапісаў залежыць ад рэдакцыі. Рукапісы назад не выдаюцца.

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: м. Менск, Юбілейны дом.

Цана нумару 1 марка.

ГОД ВЫДАНЬНЯ I.

РЭДАКЦЫЯ адчынена штодня ад 9—12 гадз. і ад 5—7 гадз.

Цана абвестак:
за 1 радок за тэкстам . 2 м.
шукаючым працы, за абвестку . . . . 2 м.

№ 10. Менск, Панядзелак, 15 верасьня 1919 г. № 10

Дзеле вялікага недахвату паперы, газэта часова выходзіць тры разы на тыдзень: у **панядзелак, сераду і пятніцу.**

З павяўшай славы.

З павяўшай славы быўшых дзён,
З магільных прадзедавых крас,
Пад стогн няволі, путаў звон
Мы зложым песьню, зложым сказ,
А так агністы, як пажар,
А громкі так, ак грому удар.
І так, каб чуў і брат і кат
З нізін-далін, з высокіх гор,
Ад меж да меж, ад хат да хат
Зайгралі сьвету ў дружны хор
З жыцьцем у тон, з віхрамі у тон
Пра свой папас, пра свой палон.
Хай тое ўсё, што спало у сьне,
Паўстане яваю жывой
І сьветам блудным здрыгане
І панясе скрозь сьветач свой
Ад края у край, між сьпячых сіл,
Аж там—да бацькаўскіх магіл!

Янка Купала.

Калісбэрг, 21/VIII 1919 г.

Вільня—сталіца Беларусі.

На газэтах прайшла вестка, што ангельскі ўрад прызнаў Вільню за сталіцу Літвы.

Перш-на-перш вестка гэта няпэўная і патрабуе праверкі, а потым—вельмі ня ясная, бо паўстае пытаньне: якой Літвы? Вялікай, гістарычнай Літвы, вядомай пад назвай В. К. Беларуска-Літоўскага, ці Літвы сучаснай, на чале каторай стаіць Тарыба?

Мы ня думаем, каб ангельцы маглі, як сьледна, разьбірацца у тых адносінах, якіе цяпер пануюць на тэрыторыі вялікай гістарычнай Літвы,—яны зацікаўлены у Літве эканамічна, а таму ахвотна маглі паверыць міністрам з Тарыбы, што была некалі Літоўская дзяржава з сталіцаю ў Вільні і што праз гэта літоўцы *адны* зьяўляюцца гаспадарамі гэтага места.

Само сабою разумеецца, літоўскіе міністры не сказалі ангельцам, што цяперашняя Вільня носіць чыста польскі імпат, што кругом Вільні жыве чыста беларускае насяленьне і што Вільня есьць цэнтр усяго краю гістарычнай Літвы. Яны проста выкарысталі заблытаны погляд на гістарычную Літву і пастараліся давесьці, што літоўцы калісь склалі асобную дзяржаву з сталіцаю ў Вільні, потым занялі, а цяпер хочуць вярнуць страчанае.

Тым часам, гістарычна справа абстаяла саусім іначай. Літоўскай дзяржавы ніколі ня было,—было Вялікае Княства Беларуска-Літоўскае, у каторым Літва, як племя, ня мела жаднай дзяржаўнасьці. В. К. Беларуска-Літоўскае з самага пачатку свайго было Беларускім, а так звалося толькі па тэй тэрыторыі, дзе яно залажылося, як колісь Маскоўскае царство звалося не Расіяй, а проста Масковіяй. І князі Беларуска-Літоўскага Княства былі роду славянскага, патомкі полацкіх князёў Рагвалодавічаў. Так гаворыць нам сапраўдная гісторыя, каторая сьведчыць, што літоўцы уходзілі у склад Беларуска-Літоўскага Княства, як беларусы або украінцы у склад быўшай Расіі.

Такім чынам, калі апірацца на чыстую гісторыю, то гэта беларусы маюць права на Вільню, а ня літоўцы. Іх гісторыя гэта—легэнда, міф, як міфам зьяўляецца легэнда аб літоўскім Крыве-Крывейту, сама назва каторага не магчыма на літоўскай мове.

Вільня належыць да самых даўнейшых славянскіх сялібаў. Вучоные кажуць, што першымі будаўнікамі гэтага гораду былі славяне з племя Валоты, або Вількі. Васкрасенская летапісь кажа, што каля 1128 г., калі Мсьціслаў Вялікі напаў на зямлю Крывічоў, то ваколічнае насяленьне места Вільні выбрало сабе за князя Расьціслава Рагвалодавіча,—славяніна, з роду князёў Полацкіх.

Мы заўсюды казалі, што калі Менск—сэрцо Беларусі, то Вільня—яе галава, Вільня павінна быць сталіцаю Беларусі. Але разумеем мы гэта ось як:

Пры Гедыміну Вільня стала сталіцай гістарычнай Літвы. Усе цяперашніе адносіны паміж народамі, насяляючымі гістарычную Літву, гавораць нам за тое, што яна і павінна быць сталіцай усіх гэтых народаў, *а ня тэй ці іншай народнасьці у асобку.* А стаўшы сталіцаю усяе тэрыторыі б. княства Беларуска-Літоўскага, Вільня павінна прыдбаць сабе і сваю былую славу Зыгмунтоўскіх часаў. Чужаземцы пісалі тагды, што мала яны бачылі гэтакіх гарадоў, якім была Вільня. Іх дзівіла разнапляменнасьць насяленьня сталіцы: беларусы, літоўцы, палякі, жыды, немцы, туркі, грэкі, армяне, татары, хадзіўшые у сваіх нацыянальных вопратках. Але іх яшчэ больш дзівіла тая братэрская згода, якая панавала у Вільні паміж гэтых народаў, ня гледзячы на розньсьць рэлігійнага вызнаньня. Ня было рэлігійнай варажнечы, ня было фанатызму, і людзі жылі згодна, дружна,—вольна вызнаючы кожны сваю веру і звычаі і вольна разьвіваючы сваю культуру.

Вольная Трыбуна.

Імпэрыялізм расійскага духу.

Ад часу, як польскіе войскі звольнілі Менск ад маскоўска-бальшавіцкага панаваньня, мінуло адно толькі месяц.

Гэты месяц крывавае барацьбы прынес свой плён: аграмадны абшар заняты „чырвонымі камісарамі“, асвабоджаны з залезных цісоў „бальшавіцкага раю“.

Што нясе будучына, трудна сказаць, але усе-ж пэўные дагадкі мажлівы. І, у зьвязку з гэтымі мажлівымі дагадкамі, кожны зацікаўлены народ стараецца усе добра зважыць і абсудзіць.

Доля беларускага народу і на гэты раз залежыць больш ад волі і жаданьняў яе сільных суседзяў і тых, да каго наогул належыць цяпер права быць апекуном „малых народаў“.

У зьвязку з гэткім становішчам хацелося-б у некалькіх словах затрымацца на характары і жаданьні суседзяў Беларусі.

З суседзяў Беларусі двое—Літва і Украіна, настолькі аслабнуты безупыннай барацьбой за свае істнаваньне і настолькі зьвязаны характарам гэтае барацьбы з Беларусьсю, што іх жаданьні і прэтэнзіі да тэрыторыі Беларусі на гэтулькі незначны, што аб іх можна было-б і ня гутарыць.

Каменем патычкі між Літвою і Беларусьсю есьць—Вільня, т. е. нэрв жыцьця абодвых народаў без якога, як аднаму, так і другому, жыць і разьвівацца нормальна цяжка і немагчыма. Але гэты камень спатычкі усе-ж пры узмацаваньні і добрай волі абодвых народаў можа быць зсунуты.

Украіна і Беларусь каменем патычкі маюць лінію Бярэсьце-Прыпець-Гомель.

Але як у першым, так і у другім выпадку,—гэта будуць толькі спрэчкі аб межах, спрэчкі аб той ці іншай тэрыторыі, і толькі.

Гэтые спрэчкі зусім не чапаюць пытаньня аб істнаваньні таго або іншага народу, а наадварот, у зносінах між гэтымі народамі чуецца узаемнае для сябе падтрыманьне.

Двое другіх суседзяу—Польшча і Маскоушчына маюць ужо зусім іншы характар сваіх адносін і пажаданьняу.

Польшча, як прадстаунік культуры Захаду—мае сваім аснауным жаданьнем прылучэньне Беларусі да заходняе культуры, падняцьцем мясцовае культуры і адарваньне ад гнілога усходу.

Гэта агульнае жаданьне Польшчы у спосабе праводзін яго у жыцьце падзяліло польскае грамадзянство на дзьве часткі: адну якая гэта адарваньне Беларусі ад Усходу хоча зрабіць шляхам стварэньня з Беларусі проста Польшчы; другая—шляхам дапамогі беларускаму народу падняцца і вызваліца з маскоускага уціску, каб пасьля злучыцца у хаурус „як вольны з вольным, роуны з роуным“.

Пакуль што большасьць мае другая частка—тая частка на чале якой стаіць наш зямляк, Язэп Пілсудзкі.

І пакуль гэты чалавек трымае руль Польскае Рэчы Паспалітай, пакуль ен не дае размаху і разгону шаленай нацыяналістычна-шовіністычнай рабоце польскіх эн-дэкау, мы можам і мы павінны сьмела ісьці нага у ногу з Польшчай, веручы, што гэтая „большая“ частка польскага грамадзянства здолае змагчы надалей ворагау адраджэньня і Польшчы і Беларусі як на унешнім, так і на унутраным фронтах.

Зусім асобнае становішчо займае усходні сусед Беларусі—Маскоушчына.

Маскоускі народ, дзякуючы свавей гісторыі, дзякуючы свавей усходна-азіяцкай культуры і уплыву векавога царызму на народную псыхолегію, ня можа мець у свавей гушчы іншых погляду, апрача чыста імпэрыялістычных.

Сусьветная вайна, што пачалася не без малой віны Расіі і уся расійская рэвалюцыя і сучаснае яе становішчо даказалі праудзівасьць гэткага погляду.

Той, хто уважна сьлядзіу за гэтымі рухамі рэвалюцыі у Расіі, калі уладу у свае рукі брало на чарзе расійскае грамадзянство ад самых правых да самых левых і зноу да самых правых і ад самых дэмократычных да самых рэакцыйных слаеу, той відзеу і відзіць, што агульным жаданьнем Маскоушчыны есьць не дабрабыт свайго народу і народу сумежных, а захват як мага „истинно“ і ня „истинно“ расійскіх зямель, увядзеньне „дабравольна“ усюды расійскае мовы і насаджэньне усюды свайго русыфікатарскага чынавенства.

Гэтак мы бачылі, што чыніу і Мікалай, меушы вялікую ахвоту прыдбаць тытул „Галіцыйскага“, „Царьградзкага“ і г. д. князя ці караля. Гэтак чыніу і хацеу мець прафэсарскіе расійскіе катэдры і хістаньне расійскага сьцягу ад Уладывастоку да Дарданэл і Кэнігсбэргу п. п. Мілюкоу, Керэнскі, Каледзін і п. ім.

Гэтак жа хацеу, а нат'куды большы абняць абшар, бо абшар усесьветны, і п. Ленін з Троцкім.

І ад гэткіх жа думак ня адчажыцца і новы расійскі „спаситель“ Колчак—Дэнікін—Юдэніч.

І быццам у доказ гэтага уся расійская прэса у занятых польскімі, літоускімі, украінскімі войскамі тэрыторыі плача аб долі будучай „не бальшавіцкай“ Расіі.

І у кожным зыку гэтай старой на новы матыу песьні „расійскага імпэрыялізму“ чуецца адно: адбудова той самай аграмаднай „единой неделимой“.

Вось дзеле чаго уся расійская прэса, ня гледзючы на тое, што яе вызваліла да жыцьця Польшча, зьмяіным сыкам шэпча, у інтарэсах Польшчы не дапамагаць ні Украіне у барацьбе з Дэнікіным, ні Беларусі.

Вось дзеле чаго маскоуцы, ня могучы, дзякуючы свайму псіхолегічна-неразвітому духу, зразумець і пагадзіцца з тым, што ні на Беларусі, ні у Літве, ні на Украіне, ні на'т у Польшчы, яны не становяць ня толькі ніякай большасьці „государственной націи“, але на'т і „коренного населенія“, падымаюць галаву праз сваю прэсу.

Ім ня абходзіць доля папраудзі маскоускага народу, а яны больш заняты забязпекай сваіх чыноуніцкі-русыфікатарскіх мясцоу, як паразіты, на целі уваскрасаючых народау.

Імпэрыялізм маскоускага духу гэтак ясны, гэтак зразумелы, што трэба быць вельмі сьляпым, каб паверыць словам расійскае прэсы, аб тым, што „обновленная Россія“ ня будзе мець гэтага духу.

Для маскоускага грамадзянства ад самых левых да самых правых, ад самых дэмакратычных да самых рэакцыйных ясна адно і, як кажа „Мінскі Курьер“ „не падлягае сумленьню, што найбольш праудзі-

---

Гутарка аб беларускай мове.

Кожнаму даводзілося спатыкаць з паміж, т. званых, інтэлігэнтау і з паміж простых людзей такіх, што мала ня з ненавісьцю глядзяць на беларускую кніжку, а ужо пра змаганьне шчырых беларусау за сваю школу, то і казаць німа чаго.

Адны з гэтых інтэлігэнтау, што стаяць за стары дзяржауны лад, хацелі-б сілай прымусіць усе народы бышай Расіі пакінуць сваю мову і перавучыцца на маскоускую. Гэтые „истинно-русские люди“ пастаянна крычалі, што мусіць быць адна вера і адзін народ. Яны катавалі, палілі людзей на вагні, за веру выразалі цэлые краі, але не дабіліся аднэй веры. Розные народы засталіся, жывуць і жыць будуць. Гэтак сама ніхто нідзе не дабіуся, каб усе гаварылі аднэй мовай.

Ня дзіва, што бышые расійскіе чыноунікі стаяць за абрусеньне, бо для іх ідзе пра тое, каб яны са сваею маскоускай мовай маглі служыць і у Польшчы, і на Літве, і на Украіне, і у нас, на Беларусі; каб усе іх разумелі, каб ім ня трэба было вучыцца мове таго народу, сярод якога яны жывуць. Нават большай частцы расійскіх пісьменьнікау ці выдауцом расійскіх кніжак ды газэт выгадней, каб усе гаварылі расійскай мовай, каб іх кніжкі і газэты купляліся ды расходзіліся ня толькі паміж велікарусамі, а і паміж іншымі народамі

Але есьць шмат паступоуцау і соцыялістау, якіе так сама дбаюць пра тое, каб хутчэй зьвяліся усе мовы, каб быу адзін народ, адна нацыя, бо быццам тагды ня будзе тых варожых адносін, якіе есьць цяпер паміж розными народамі. Ня кажуць яны толькі пра тое, каб згінула расійская мова. Свайго шкода...

З паміж простых людзей есьць шмат такіх, што падвучыліся трохі маскоускай мове у салдатах, або на службе у месьце, і лічаць сябе чымсьці вышэйшым за „необразованнаго мужика“, з пагардай глядзяць на сваю родную мову, нават сьмяюцца з яе, звяжаючы яе за „мужычую“. Пра тых людцоу, каторые саусім адбіліся ад народу, я ня буду гаварыць: я хачу расказаць сваю размову з селянінам, які, жывучы у весцы сярод беларускага народу, стаіць за расійскую мову і даводзе, што нам трэба хутчэй пакінуць сваю мову і перавучыцца на велікарускую, або расійскую.

У нашай весцы есьць адзін дзядзька сярэдняга веку, сярэдняга дастатку. Колісь служыу ен у салдатах, чалавек разумны, удумчывы і нават, я сказау-бы, начытаны, бо, пачынаючы з 1905 г. ен перачытау шмат расійскіх кніжак, пераважна рэвалюцыйнага або звальняючага зьместу, якіе даставау ад рабочых у месьце. Але дзіуна, што ад чытаньня беларускіх кніжак і газэт ен няначай ухіляуся, а каб разумець расійскіе кніжкі,—прыдбау сабе слоунік чужамоуных слоу. Ен часам заходзіць да мяне па уласным справам, або так, пасядзець. Аднаго разу ен мне кажа:

— Вось вы складаеце свае кніжкі, пішаце у газэту па-нашаму, па-беларуску. Добрыя яны, а былі б яшчэ лепшымі, каб былі напісаны па расійску...

— Што-ж яны,—незразумелы?—пытаюся.

вым поглядам, адказываючым запраўднаму стану рэчаў“ зьяўляецца той, што на ўсходзе Эўропы можа істнаваць толькі „могущественная Россія при слабой Польше“.

Ось дзеля гэтага-ж тая-ж газэта піша, што Кіеў не павінен належаць да ўваскрасаючае Украіны, а да... Дэнікіна, які не здарма, перш чым іці на Маскву ў справе Маскоўскага народу, ідзе на Кіеў, а там і ў Галіцыю.

І гэтые пляны маскоўскага імпэрыялізму трэба разрушыць.

М. П.

Маленькі фэльетон.

„Сялянская орыентацыя“.

(Абразок з натуры).

У весцы N, у „Трудавой Савецкай Школе“, настаўнік-камуніста склікаў сход, склікаў сялян на гутарку-агітацыю.

Лучына дыміла ў клясе і мігаценьне агню малявало твары барадатых сялян у фантастычные абразы старасьвецкіх лясных жыхароў.

Твар у настаўніка-камуністы гарэў ад вялікай энэргіі, маладыя вочы зьзялі. Голас яго зьвінеў:

„Таварышы! Ад майго простага сэрца да вашых простых сэрцаў я ў вас папросту запытаюся: якая ў вас орыентацыя?“

Вочы настаўніка-камуністы выявілялі чаканьне, увесь ён быў падобны да вялікага знаку пытаньня.

Барадатые сяляне пачалі шаптацца. Ад шопату дайшлі да гутаркі, ад гутаркі да звычнага гоману.

„Рыянтацыя, тацыя, чартацыя“,—чулося ў паветры завэнджанай махоркаю школы.

— „Твае простые словы, пане настаўніку, для нас не зразумелы, ліха на іх!“—адважыліся сяляне адказаць настаўніку.—Што гэта азначае “рыянтацыя“?

— Першым чынам ня *панам* завеце мяне, а *таварышам*. Памятайце! Орыентацыя гэта знача—вы да якой партыі належыце? Каму вы спрыяеце, таварышы: ці бальшавіком, ці немцам, ці польскім легіонам?—закідываў іх настаўнік пытаньнямі, нібы макам.

Яшчэ больш шэпт, яшчэ звычнейшы гоман падняўся паміж сялянамі. Сходка гула на ўсе застаўкі. Потым высунуўся з грамады адзін стары чалавек, падышоў да самай лучыны, каторую хлопчык трымаў у руцэ, і зьвярнуўся да настаўніка:

— „Пане таварышу! У нас зусім простая „рыянтацыя“: хто не адбірае ў нас хлеба і солі, хто ня бьець нас бізуном, за таго мы стаімо! Вось наша „рыянтацыя!“ Хай сабе ён расіец, немец, паляк, бальшавік, ангелец—усе роўна. Вось наша „рыянтацыя!“ Хто нашае веры не пагарджаіць, хто нашых сьвятых абразоў пад ногі ня кідае, таго мы і паважаем—вось наша „рыянтацыя!“ А стаім мы за сябе—хочам самі быць гаспадарамі сваей зямлі—вось наша „рыянтацыя“!

— Контр-рэвалюцыя!! —грымнуў настаўнік-камуніста ва ўсю моц сваей глоткі— контр-рэвалюцыя! — паўгары ён, грозна азіраючыся па баках.

„Контр-рэвалюцыя“ — вырваўся слабы вокліч з грудзей старых дзядзькоў. Жах напаў на вясковых людзей: яны добра ведаюць, чым пахне „контр-рэвалюцыя“—вастрог і расстрэл. Гэта і простым людзям вельмі добра зразумело...

— Дзя... дзя... дзядзенька, вы... выбачай! м... м... мы гэта казалі ад простага сэрца...—заікаліся сяляне.

І „простые сэрцы“ панясьлі назаўтрае настаўніку-камуністу цэлую гару сала і хлеба: „няхай, гад, нас, бронь Божа, ня выдасьць валаснаму спалкому, а то будзе „халэмус“ нашым бедным галоўкам.

* * *

Справа аб сялянскай „рыянтацыі“ так-сяк улагодзілася: хлеб і сала памаглі.

З. Бядуля.

Політычные навіны.

Суд над бальшавікамі.

БУДАПЭШТ 8/IX. Вэнгерскае корэспондэнцкае бюро паведамляе: Паліцыя і пракуратура старанліва па гатаўляецца да расправы з бальшавікамі. Агулам у вастрогах знаходзіцца 3500 тэрорыстаў. Аб выдачы Бэля Куна і яго таварышоў, знаходзячыхся у Аўстрыі, зроблены зносіны нормальным чынам з аўстрыяцкім урадам.

Тэрміны пачатку перагавораў з Боўгарыяй і Турцыяй.

ГАГА 8/IX. „Daili Mail“ паведамляе з Парыжа: Найвышэйшая Рада адзначыла пачатак мірных перагавораў з Боўгарыяй на 20 гэт. м., а з Турцыяй на 1 студзеня 1920 року.

Літоўцы падходзяць да Дзьвінска.

Апошнее паведамленьне Гэнэральнага Літоўскага Штабу: „Пачалася гарматная і кулямётная страляніна на беразе Дзьвіны. З другога боку рэкі ня сьціхае непрыяцельскі агонь. Расійцы вялікімі сіламі налягаюць на наша правае крыло. Некалькі гадзін цяг-

— Не, ня тое! Ведаеце, я так мысьлю, што нам трэба пакідаць сваю мову, трэба хутчэй пераву̂чыцца на расійскую.

— На што-ж гэта?

— Бо мова наша—мужыцкая. На службе намучыўся я цераз яе, пакуль пераву̂чыўся на расійскую. Цяпер тэж ня мала клопату набярэшся, як давядзецца, часам, мець дзело ў судзе ці з якім начальствам. На што ўжо—почта, а і там абыходзяцца з табою, як з сабакам. Проста, аж злосьць цябе бярэ. Вось есьць тут у нас Лаўрышын,—можа знаеце? Басячок такі, служыў у месьце, пракраўся, цяпер жывець дома Прыйдзець ён на почту ці на вакзал, загавора па-расійску, дык начальнік яму скажа, ці „подождите“, ці што там іншае, але ўсе па-людзку, на „вы“. Ну, а прыду я—гаспадар, скажу слово панашаму, дык ён мне зараз „тыкае“ ды крычыць, як на скаціну. Бо мова у мяне мужыцкая,—дома за дзесяць гадоў ізноў пераву̂чыўся на нашу „простую“ мову.

Ды на начальство яшчэ не такая злосьць бярэ, як на свайго брата, мужыка, што пацерся трохі ў месьце кале паноў, навучыўся усім гэтым „да—с“, „нет-с“ і ўжо дзярэ нос у—гару, лічачы сябе за пана. Яшчэ на службе я заўважыў, што калі прыгоняць навабранцаў, ды стары салдат з жыдоў, з татараў, з чаркесаў зараз загавора да земляка па-свойму, распытваецца, навучае яго, як трэба трымацца на службе, як гаварыць. Ну, а наш—зараз пачне сьмяяцца з цябе, перакрыўляць, перадражніваць“.

— А гэта цераз тое, што ў жыдоў, татараў ці чаркесаў і багатые і бедные, і паны, і простые людзі—ўсе гавораць аднэй мовай; у іх няма мовы панскай ці мужыцкай. А нашы людзі бачаць, што паны ды чыноўнікі і ўсе асьвечные, адукованые людзі гавораць іншай мовай, дык і яны намагаюцца гаварыць так сама і пачынаюць саромяцца свае мовы, бо кожнаму хочацца быць чалавекам, а не мужыком, якога ўсе зьневажаюць. Мало ня кожны школьнік у нас, што хоць трохі пахадзіў да школы, ужо саромлеецца гаварыць так, як гавораць яго бацькі, бо у школе яго навучылі, што наша мова—мужыцкая, перакручаная расійская ці польская, што яна горшая за тую, якой вучаць у школе і якой гавораць адукованые людзі. Ото-ж найбольшае горо нашага народу, што асьвечаные людзі пакінулі яго і прысталі да іншай нацыі. За часы польскага панаваньня яны перанялі польскую мову і парабіліся палякамі, а потым, пад Маскоўшчынай, некаторые сталі рабіцца расійцамі, а вясковы народ застаўся пры сваей старадаўняй мове. А тым часам наша старадаўняя беларуская мова саусім не папсованая польская ці расійская мова, як гэта кажуць нашые адшчапенцы. Людзі вучоные даводзяць, што наша беларуская мова—саусім асобная мова і мае такое-ж самае право на жыцьце, як і польская ці расійская або іншые. Калісь-то, у старые часы, і нашы паны і меськіе людзі гаварылі такой жа самай мовай, як і простые людзі і адзежу насілі гэтакую самую, як і сяляне, толькі, разумеецца, лепшага гатунку, а цяпер засталося гэта толькі ў нашых сялян“.

Сымон Рак.

(Працяг будзе).

нулася гарматная канонада. Расійцы нарэшці адступілі. Мы занялі Калкуны. Маем вялікую военную здабычу. Пачаліся моцные баі перад мостам жалезнае дарогі і перад умацаванымі непрыяцельскімі пазыцыямі пад Грываю.

Бальшавікі зноу занялі Кіеу. „Газэта Поранна" паведамляе, што вайна між вайскамі Пэтлюры і Дэнікіна закончылася тым, што бальшавікі зноу занялі Кіеу.

БЕЛАРУСКАЯ КРОНІКА.

З'езд. Менскі Беларускі Нацыянальны Камітэт мае замер склікаць у недалекім часе з'езд беларускіх нацыянальна-культурных арганізацыяу Меншчыны. Апрача дэлегатау, на з'езд маюць быць запрошаны некаторые беларускіе нацыянальна-культурные дзеячы з провінцыі.

Беларуская гімназія у Горадне. З пачатку селетняга году адкрываецца у Горадне Беларуская гімназія з 4 клясау.

„Грамада Маладзежы". У Горадне зарганізавалося таварыство беларускай моладзі пад назвай „Грамада Маладзежы", каторае ужо налічае каля 100 сяброу.

Мэта таварыства—азнаеміць беларускую моладзь з роднай мовай, літэратурай, гісторыяй і т. д. Пры таварыстве есьць сэкцыя драматычная. Таварыство маніцца скора выдаваць тыдневую газэту.

Беларускі спісак кандыдатау у Віленскую Думу. Пры выбарах у Віленскую меськую Думу усе беларускае грамадзянство (апроч беларускіх эс-эрау) выступіло са сваім агульным спіскам кандыдатау. На чале спіску стаяць кандыдатыры п. п. Карабача, Умястоускага, Варановіча і др. Віленскі Беларускі Нацыянальны Камітэт, у зьвязку з выбарамі, выпусьціу адозву да Беларускага народу. Як спадзяюцца у Думу пройдзе ня меньш 2 прадстаунікоу ад беларусау.

Коопэратыуна-гаспадарская сэкцыя пры Белар. Камітэце. Пры Белар. Камітэце мае заснавацца коопэрат.-сельска-гаспадарская сэкцыя, якая мае заняцца заснаваньнем па Меншчыне беларускіх коопэратыву і сельска-гаспадарскіх хаурусау. Праз заснованые коопэратывы і хаурусы сэкцыя будзе нясьці дапамогу сялянам як прадуктамі, так і сельска-гаспадарскімі машынамі.

Беларускіе вывескі. У зьвязку з пераменай вывесак з надпісамі у расійскай мове, у некаторых мясцох зьявіліся вывескі у беларускай мове. Большасьць усе-ж вывесак робіцца у польскай мове, хоць офіцыяльна ня было прыказу аб тым, каб вывескі былі у польскай мове. Дзіуным крыху здаецца, што ніводная урадовая установа, зьмяшчаючыся у Менску—сэрцы Беларусі, не дагадалася і не палічыла за абавязак перад беларускім грамадзянствам зрабіць свае вывескі у дзьвех мовах, а асабліва гэткую крыуду беларусы павінны мець да Магістрату, як зусім мясцовае установы. Яшчэ час паправіць гэтую бяду.

Прадстаунікам Беларускага Нацыянальнага Камітэту у Начальніка Менскай Округі п. Рачкевіча назначаны Камітэтам п. Антон Аусянік —член камітэту.

МЕНСКАЕ ЖЫЦЬЦЕ.

Камісія суспольнай апекі. Магістратам прынята 11 верасьня пастанова аб організацыі Суспольнай Апекі пры аддзеле Апекі Сэкцы Асьветы, для найблізшай і найцальнейшай помачы беднай людносьці м. Менска.

Камісія будзе складацца з дэлегатау ад павятовай рады, Глаунай Рады Апякунчай, Беларускага Нац. Камітэту і Жыдоускай гміны.

Заданьнем Камісіі будзе разгляд праэктау магістрату у справе грамядзянскай дапомачы, апрацаваньне уласных праэктау і усіленьне фундушау на гэтую справу.

Школьным інспэктарам г. Менску зацьверджаны кандыдат Беларускай Школьнай Рады п. Ч. Родзевіч. Канцэлярыя інспэктара будзе мясьціцца на Захараускай вул., у б. Юбілейным доме, там дзе Беларуская Школьная Рада.

Праца у канцэлярыі распачынаецца ад сягодняшняга 15 верасьня.

Духоуная Сэмінарыя і школа злучаны у адну школу з курсам 8 клясных гімназій і 2-ма клясамі спэцыяльна багаслоускімі (дзеле падгатауленьня пастырау).

Гмах духоунай сэмінарыі гэтымі днямі асвабаждаецца.

Праца у школе мае пачацца 1-га кастрычніка.

Рэгістрацыя аграномау, лесаводау, каморнікау, тэхнікау і інжэнерау беларусау робіцца ад 12-га верасьня штодня ад 10 да 2 гадзіны у памяшканьні Беларускага Камітэту (б. Юбіл. дом).

Пачтова-тэлеграфная зьвязь Менска з провінцыяй уладжываецца у хуткім часе, пры чым цэнзура лістоу мае быць не у Варшаве, як цяпер, а тут.

Ужо прыймаюцца простые лісты дзеле адпраукі Менск-Кауказ-Сыбір.

Бракаразводныя справы учыненые у вялікім ліку бальшавікамі, абвешчаны цяпер духоунай праваслаунай уладай непраудзівымі, а духавенство, даушы шлюб па такім актам, будзе пярэдано суду.

Цяпер набралося шмат такіх спрау, пярэданых на перарапэньне епархіяльнай радзе (б. Кансысторыя), каторая учыняе гэты акт па усім даунейшым правілам.

У судзе. Старшынею менскага акружнага суда цэнтральной польскай уладай назначаны адвакат К. А. Петрусевіч—б. юрысконсульт камітэту заходняга фронту В. З. С.

Сало апошнімі днямі падаражэло ад 15 да 18 руб. фунт.

На карысьць места будзе затрымана 1/2 дзяржаунага налогу, пасьля узысканьня яго ад насяленьня.

З прывозных прадуктау: хлеба, мяса, солі, малака, масла, яек, фуража, мукі і сала на карысьць места 3% налогу; са скур і гатовых вырабак 6%: з золата, серабра, шоуку, дарагіх каменьняу, аксаміту, касмэтыкі і др. 10%.

Спэкуляцыя ці коопэрацыя?

На такое пытаньне наводзяць справункі адной з крамау так зв. Менскай Работніцкай Коопэрацыі па Захараускай вул, д. № 14, бышт. „Земкооператив". 12 верасьня з гэтай крамы прадавалася картопля, усім хто хацеу. Спачатку цана на картоплю была 10 рублеу і па гэтай цане прадавалі, але убачыушы, што ахвотнікау на картоплю есьць досыць, што каля пакупцоу сабралася вялікая, п.п. „коопэратары" раптам аб'явілі новую цану—па 12 руб. за пуд.

Гэта выклікало, разумеецца, абурэньне і протэсты публікі, нічаму аднак ні дапамогшыя,—картопля далей прадавалася па 12 руб.

Калі гэта „работніцкая" коопэрацыя, дык чым жа яна рожніцца ад военнакупецкай спэкуляцыі?

Допісы.

Веска Грыневічы, Крайскай вол., Вілейскага пав. Прошлай зімой выпадкова папау да нас комплект „Вольнае Беларусі" за 1918 год. Я пачау чытаць артыкулы сялянам, якім гэта вельмі спадабалося. Я павінен адзначыць, што беларускай газэтай цікавіліся у нас болей усяго старые людзі. Мабыць у старых сялян дух беларускі болей моцны, чымся у маладых. Некалькі месяцау спытак „Вольнае Беларусі" пераходзіу з рук у рукі. Вершы людзі панавучваліся казаць на памяць. Усе пыталіся, дзе можна дастаць беларускіе кніжкі, але на жаль, кніжкі усе, як мы чулі, забралі бальшавікі, і мы не маглі дастаць.

Ад бальшавікоу мы вельмі цярпелі. Пастаянные рэквізыцыі зрабілі тое, што у хлебаробау адпала ахвота працаваць. Кожны старауся засеяць столькі, колькі яму трэба на уласнае пражыцьце і то прыходзілося апошняе хаваць і жыць у пастаяннай трывозе.

Чулі мы, што арганізуецца беларускае войско. Дай Божа! У нас будзе шмат ахвотнікау.

Адам Банэда.

Паведамленьне Польскага Гэн. Штабу.

Ад 8 верасьня 1919 г.

ФРОНТ Л.-БЕЛАРУСКІ. На цэлай пауночнай і пауночна-усходняй дзялянцы бальшавікі безрэзультатна атакавалі занятыя намі пазыцыі. Са спэцыяльнымі сіламі палег праціунік на дзялянцы Дзьвінска, Краслаукі і у районе возера Шо, але з цяжкімі стратамі быу адкінены.

ФРОНТ ВАЛЫНСКІ. Спакой.

Намесьнік Начальніка Гэнэральнага Штабу **Галлер**, палкоунік.

Рэдактар-выдавец
Ядв. ЛУЦЭВІЧ.

З дазвал. Цэнзуры. Друкарня Інвалідау, Менск.